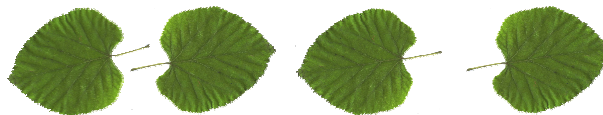

LIPA (*Tilia platyphyllos*)

Lipa je že **dolgo med najbolj spoštovanimi in čaščenimi drevesi**. Ne le njen mehak, dišeč in prijeten **les**, iz katerega so izdelovali mnoge predmete (spomni se Martina Krpana), njeni **cvetovi** in **listi**, ki pomagajo pri tisoč boleznih, ampak tudi njen **prijeten videz, vonj in senca** so bili razlogi za njeno veliko **priljubljenost med ljudmi**. Iz naštetih razlogov smo si jo bržkone tudi Slovenci izbrali za svoj **simbol**. Še toliko bolj jo imamo za svojo vrsto ob dejstvu, da jo je z danes veljavnim **latinskim imenom** poimenoval prav idrijski zdravnik in botanik J.A. Scopoli.

V Sloveniji v naravi najdemo dve vrsti lipe - **lipo** in **lipovec**. Lipa, pogosto jo imenujejo tudi **velikolistna lipa**, je **do 40 m visoko drevo**. Lipa je tudi zelo **priljubljeno drevo vrtov, parkov in drevoredov**. Pogosto je sajena kot **vaško drevo** v središču pred cerkvijo, šolo ali župniščem. Lipov **les** je mehak in lahek in ima široko uporabnost. Lipa **cveti** junija in v prvi polovici julija (čaj, med). Iz posameznih cvetov se razvijejo večsemenski okroglasti trdi **oreški**.

Stari nemški pregovor, ki pravi, da »lipa 300 let prihaja, 300 let stoji in 300 let mineva«, se dobro ujema z običajnim mnenjem, da so najstarejše lipe stare 1000 let. Težave pri ocenjevanju starosti je tudi, da imajo skoraj vse najdebelejše lipe v deblu pravzaprav zračenih več nekoč tanjših debel, ki so pognala iz nekdanjega panja. Ocenjevanje starosti na osnovi premera drevesa je lahko zelo nezanesljivo. Prav takšen primer je **Najevnikov lipovec nad Črno na Koroškem**, ki je z **obsegom 1080 cm** naš najdebelejši lipovec in hkrati naše najdebelejše drevo nasploh.

Lipa je bila že v antiki **simbol prijateljstva**. Povsod po Evropi je **simbolizirala žensko milino, lepoto in srečo ter zakonsko ljubezen**. Po ljudskem verovanju **v lipo nikoli ne udari strela**, marsikje so verovali, da **amulet** iz lipovine ščiti pred čarovnijami in čarovnicami, **pod cvetočo lipo** naj bi pljučni bolniki in starci prišli do **dobrega zraka**. Lipov **pepel** so posipali po zorani zemlji, da bi jo zaščitili pred škodljivci. Že pred Karlom Velikim (8.st.), je imela lipo **vsaka slovenska vas**. Od tedaj naprej je bila **lipa središče vsega pravnega, političnega in družabnega dogajanja na vasi in v mestu**. Po Valvasorjevih zapiskih je stala ogromna lipa na križišču Trga sv. Jakoba in Starega trga v Ljubljani, pod njo se je zbirala vsa soseska in tu naj bi se dogajal tudi **usodni ples v Prešernovem Povodnem možu**. Lipo so posekali leta 1638, ker je bila črviva (povzeto po knjigi Marijan Kotar, Robert Brus : Naše drevesne vrste) .

Med drevesnimi naravnimi vrednotami v Sloveniji prevladujejo prav lipe (ob cerkvah, na trgih...), med njimi tudi lipa v Bizeljski vasi kot naravna vrednota št. 1929 in imenom »**Bizeljska vas – lipa**«. Leta 28.6. 1986 je A. Hudoklin o njenem stanju zapisal: »*Pred leti je v lipo udarila strela. En vrh je odlomljen in votel. Drevo je še vedno vitalno, čeprav ima vzhodni vrh poškodovan.*« Da lipa postane kandidat za naravno vrednoto, mora preseči **prsni obseg debla 410 cm** (lokalni) oziroma **500 cm** (državni pomen).

Zmerimo: Obseg debla v višini 130 cm = _____ cm, višina = _____ m.

Oglej si plodove. Kaj meniš »kdo« jih raznaša? _____

Katera naša zavarovalnica ima ime po lipi? _____. Izpeljano je iz _____